Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ШОАТТА, 13 СЕНТЯБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 110 (7301). ★ Мах 3 кеп.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера тIаийца доккхий дехкараш хиларна кхоачашдара ерриг таронаш оарчагIъяьлхий «Чечингазгопромстрой» производственни объединенене чуйоагIача Агиев Микаила кулгалдеча Грозненски вашхетобетона конструкцей завода болххлоша. Яхье яьинача цехий, бригалай, участкай коллективаша дахьача толаний денна итоггаш а еш, уж дIайов вийт массанена а. Цаьхьегамех производственни дисциплина чIоагIъяьлй. Балха хаьпахи производственни мощностехи бисза пайда нийбу. Болххлой хьехьегам кхетамца вIашIтIехьбаьккхаб. Цудухьа паччахьалкхех план меттел, социалистически дехкараш а тIехкхоачашдеш хьайоагIа из. ДIабахьача бархI бетта заданел совгIа паччахьалкхех дехкар 22257 эзар совгIа тонно - километр я. БархI бетта дIа-ьха ца буган бисаб 8523 эзар гаргта саг пассежираш. Пассежирооброта план а 95,4 процентца кхоачашъяьлй объединене коллективо. Паччахьалкхех кассе дIа на кхоачаш диеш 160,9 эзар сом. Цу масалаша кхаьта хьехьокх тIаийца пехкараш меттел паччахьалкхеш план а кхоачашъяь объединенете транспортниаш гаьна хилар.

Кхаьстта во болх а беш хадданза паччахьалкхена пайда бара бархI бетта план а диика тIехкхоачашъяьлй завода коллективо.

Социалистическ и е яхье хьалха латташ я Гуреев Хьусена кулгалдеча хьу чакхбоазача цехен Куриев Мурат кертера латтача арматурин цехен коллективаш. Уж гарга я ййс беттА план кхоачашъеа.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера шоашт тIаийца дехкараш хиларна кхоачашдара ерриг таронаш оарчагIъяьлхий «Чечингазавтотранс» территориальни автотранспорта объединенне коллективо. Беттагара беттага воIга хинна мара тоадуш дан цун производственни хьоькхамаш. ДIабахача бархI бетта бьаьча балха итоггаша кхаьта хьалхех из ишттА хилар. Духхьал халкъа боахама мовхьаш дIа-ьха дахьара планагIа мара лоарIа ца беш, нокх мел дола хьоькхамаш IалIамате во да объединене.

Тонно - километр яра план 86,3 процент мара кхоачашъяьлй цар. Цу дахьке тIадиса паччахьалкхен дехкар 22257 эзар совгIа тонно - километр я. БархI бетта дIа-ьха ца буган бисаб 8523 эзар гаргта саг пассежираш. Пассежирооброта план а 95,4 процентца мара кхоачашъяьлй объединене коллективо. Паччахьалкхен кассе дIа на кхоачаш диеш 160,9 эзар сом. Цу масалаша кхаьта хьехьокх тIаийца пехкараш меттел паччахьалкхеш план а кхоачашъяь объединенете транспортниаш гаьна хилар.

Кхаьстта во болх а беш хадданза паччахьалкхена пайда бара бархI бетта тIадусаш кхайоагIа-рех я Ошаев Тамерлана кулгалдеча Грозненски цIкьоалагIча пассажирски автотранспортни предприятие коллективо. БархI бетта план 85,3 процент мара кхоачашъяьлй цо. Цун бехкагIа дIаса ца буган бисаб бIаьш взараш пассажираш.

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера доккхий социалистически дехкараш тIа а йийца, уж хана хьалха кхоачашдара шерра яхь йоагIакхаьта «Союзавтоматстрой» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завода болххлошу биза пайда нийбу шоай тарспехи кхоачамехи. Цудухьа хIара бетта пIан тIехIкхоачаш а еш, республикерча промышленни предприятешта юкъе даим хьалха латташ хьабоагIа уж.

КIезнга ян уххаза шоашт тIаийца дехкараш даим тIехIкхоачаш а дешт, шоашт хьаьш йола тайп - тайпара продукцеи дикеи тIехдикеи мара ца хулийташ йола бригадаш. Царех цаI я коммунист Алексин Анатолий керте латтача слесарь - сборщикн бригада. Цо хIара сий даим лакха а лоаттадеш, дог гIоздоахь производственни толамаш довх бригадерча слесарашсборщикаш. Цхьаьнга смена дIаяхийтад цар шоай норма 150 процентал чухьнаьха кхоачашъяь. Цудухьа графикал массеех бутт хьалха а бьаьнца, шера план кхоачашъеш хьабоагIа уж.

Оксаре кхаьсьарал сосгIа, шоашт хьаьш йола продукцеи массага а тIехдика мара ца хулийташ духха боллхлой ба бригаде. Цар бонъо яьккхай ОТК контролерий тIахьокхам а боаш, шоай тамагIа а долаш йола продукцеи арахецаш. Иштта йола продукцеи арахецаш ба бригадир Алехин Анатолий, слесарь - сборщик Комиссарически кхаьхьарга ударник Захаров-Матвей, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (ьаьрдехьара ьаьтехьа) слесарий - сборщикий бригадир А. Алехина слесарь - сборщик М. Захарован шоашт хьаьхьа продукцеча хьоашт ба.

С. АЛИХАНОВА сурт.

РЕПОРТАЖ

ГЕКТАРА ТIАРА 400 ЦЕНТНЕР ЦОЙ НАЧАЛЬНИК

Шекара свеклаш хIара шера дика хжею «Шалинский» совхозе. Масала, дIа-ьхача питилетте хьха цу дIадахийтаяьр. хIара гектара тIара 330 центнерал духха-ра уж чу ца эцаш. Хьхьта план 215 центнер яр.

Цу хьоькхама яхача совхоза кхьаьста доаша поштстал дир шиъ Кхаьсьарча Цеча Байракха, Октябрьски Революце орденаш, духха медаляш лерриеча, Коммуниста Энциасова Сонхуна кулгалдеча звенос. Цун коллективо дIанхача питилетте хIара гектара тIара 650 центнер шекара свеклаш чуийгар, уж дIаплара

ПАРТИЙНИ ВАХАР: ДЕГІААХАР СИХДАРА НАЬКЪАГІА

ХАЛА УРХЕ

Паччахьалхехена ихи миллион сом зе дешъ а тхьаьпхьаьнашъ сом сеуда тІедаттаран а цхьаьттахьара ихи миллион сом сеуда тІедаттаран а цхьаьттахьара ткъа тхьаьпхьаьнашъ Советски районерча боьхамаша. Уггахьа хІара шера кІезиглора духх, шура йоаккхилга. ДуккагІа хулар цунга дІадоадар. Масала, духха центнерра планиал доагІаьчул шоозеи ахьазен, шурийга — шоь-ашторан а. Гуттара. Гуттаьх иштта латтер за дуккагІа рукъьа дІадахийтар. Гуттаьх тхьамка кхедеча а. Гектара тІара туэдар 8—8,5 цент-

МалагІаш дар бахьанаш?

Уж духха дар. Царех кертера лархІа доагІа лоам чу хьаьлкхийна, ворхІе дах хьанна денз баьха наьх ухьа тІехьарча итт-пхийтта шера цигара дІаухьан хилар, бІарчча деазлан а тІехьа (хІинца а соцце «ВашІтехьадьнадан» процесс). Ткоачам бе ухх тайпара масал доалаьча: переписа даннешка дилларга 1969 шера денз 1970 шера кхачалдар тхьазара кхъчахьа вара дІавахьан ши эзар сар, цул тІехьаГІа нахраш бувцар вей. Иза хІара шера договорГІа балхаш де ихав ши эзар сомгІа сар.

Иоассаяла йолаелар лоамашка ихма юрташ. Бакъ-

Хувцамий ха

— Парте XXVII съезд хинначул тІехьаГІарча хано хьаьхьекхар район социально - экономически коьаьнаш йолаеча кертера мехкъ лаца безилга, — йоах парте райкома хьалхарча секретаьна Дзейтова Людмила Дмитриевна. — Оаха дика кхетадора алхха экономике кІоргга хувцамаш дьа на Іешъ, социальни дахьле уш деззилга. Хьаьта уж чоалхане декхараш кхоачашделга, дІахььлхашкаьха ахьар сихделга тхоашкара, экономикаьна культурадерта эргадакхаргара, берригача партийни балха стиль а методаш а тоьаргара дІадоле дахьлаьр. Тхо гІулдакъош. Оа тха оамаалаш дух наха. Хьайгара доагІар іа дой, хьабарах «худар де» хьо па Парте — наха майрра ДІаерьхьена, дехха дезар цаггара хьалеха моральни бокъо я. Хьаьта партийни болхло а кулгалъо а цхьаьнакхетара тахан яхьча бесса хІина йолаеча а яц!

Цудухьа «дудур дергда, ду ца деннаюв те хІинц дан» аьлна — уйла хинна цхьабола кулгалхоь гІулдакхаш тІара мукъабаларйта биЙзер. Царна ненаметта оттабир халонех бІу ца кхоажебераш, нердачох тІакхуьш барашъ, нахаца болх

Таронаш

— Организаторан а идеологически а балха тІа оьлангара хувцамаш дара эгларга хьалха ле дезар фу дар аьлча, иза дар ныкъьеграма ресурсех ткетамца пайда эцалга, — йоах Л. Д. Дзейтовас. — районера нах дІахьарггоаца гІулакх деига, ІІамина юрташ юхаметтаотаьра оарцагІдовлилга.

Лерттіа хьежача из деккхар кхоачашдара таронаш юрайнр. Хьаьцаргьа пай мехлесхов. ЦхьаьттагаіГча пятилетнхе юкъера лаьрхІача хІара шера цун производство 0,04 процент мара лаьхлуш ушаяш. Нагахьа санна цун кулгалхоЙ а партийни организаци а ДІатохаелча, шоашта хало с царна лайча хІинзарчул шозза дуьхкарІа с ши миллион сома маьха продукци арахеца йиш я цун коллектива. Долче, ткы тІа эпгарГба токараш, столираш, механизаторашъ, хІаьта из гоззалаш Іомае ловрдлраш районе шорттта ма бий. Производство шерийча попах хІанз санна дагарий, белий, коваий пороэкш а ца Іеш, наха эцаш Йола ткы тайпа хІамаш я е йиш кургьга.

Ткачан промышленность дегІаЙоалаьра йокъкий тароэаш а районе. Бакъ ца, царна мётта цига чу хьайкхар жа, гаьзарий, доахана Іулаш доаІа кхиндьлъара хьаьтІабьхькараш. Царна геттара аьтуьв болаш ХІама дар из — да воаниш шорттта яр алькийсен лаьгІешш. Чот аьв варгвоаІа Іулаш доажадоро, михх а хина а эрозе ХІалахйир уж баишха хоза а йІаьхий а мотт игаш, чІорамдаьхкар лоамаш.

Де доацаш дІаньлъар Шатоера я, аьлча Грозне бІаханга наха ТІебетаГІур ДІахьаьхь коартолаш. Хир хьадар же нахчан, лоаман бьацех дьаькхача меза, хьун сома...

Хувцамий ха

— Парте XXVII съезд хинначул тІехьаГІарча хано хьаьхьекхар район социально - экономически коьаьнаш йолаеча кертера мехкъ лаца безилга, — йоах парте райкома хьалхарча секретаьна Дзейтова Людмила Дмитриевна. Экономикаьна культурадерта эргадакхаргара, берригача партийни балха стиль а методаш а тоьаргара дІадоле дахьлаьр. Тхо гІулдакъош. Оа тха оамаалаш дух наха. Хьайгара доагІар іа дой, хьабарах «худар де» хьо па Парте — наха майрра ДІаерьхьена, дехха дезар цаггара хьалеха моральни бокъо я. Хьаьта партийни болхло а кулгалъо а цхьаьнакхетара тахан яхьча бесса хІина йолаеча а яц!

Цудухьа «дудур дергда, ду ца деннаюв те хІинц дан» аьлна — уйла хинна цхьабола кулгалхоь гІулдакхаш тІара мукъабаларйта биЙзер. Царна ненаметта оттабир халонех бІу ца кхоажебераш, нердачох тІакхуьш барашъ, нахаца болх

Царех пайда эцара фу ду?

— Пайдан экономика айгара, юрташ социальни эргахара, дахача наьха, хьаьтарого толгра. докхха новкъостал дергда тхьамка дуккагІа лелаларо, — йоах Л. Д. Дзейтовас. — Йолаьхарча Ножай - Юртовскин районе болх бьаьб аз. Цигарча боаламашка низ болийтар, керттерча дахьле, тхьамка да, Хьаьта да из кхеде духха лиьх ши ш гІулакха. Бакъда, пайда бокхха лу цо.

Планагіа ужк шере ДІадеделар шо бІаь гектар полиш, кхо бІаь ткъьа гектара тІа тхьамка ДІадийнад районе. ХьатІадоагІача шерашка ихы

Деррига — наьха вахар тоадара

Ужк тІехьарча ШИН пятилетка хьаЙаьна социальни проблемаш кьоастара ИХЬКЪа хІама дьадап районе. Цхьаьбакъьа, 1990 шу хьаТІаккхалехьа торгап тоадара духха балхаш де дерхІ. Масала, цу гІуланха хьожаю 6,8 миллион сома маьха капитальни вложенеш. Мичеха ДІаЙоаккхийтарьа уж средстваш?

— Керттерча дьакъе уж хьожаю юртанна электричество чуйіларга, цига фельдшерско - акушерски пункташ ДІаоаллара, бахача наха, мел эцаер: кхийш, баиеш йола цІеноШ, школаш, хьаллара, наькъаш дахнара а тоадара а,—йоах парте райкома хьалхарча секретаьра.—Уж шера йоккха парГІато кхочарьга Сюжи, Гухой, Ушкалчарйя яхача юрташкарча нахаги а хІара ши гІа электричество чуэлларьга.

Хорзой яхача юрта ихьоалагІча биргадаш ян йоалаш латт 50 бера лаьрхІа цесад, фельдшерско - акушерски пункт, баиеш. Хьалье йолаьлй комплексни прчемни пункт. Из болх бе йолаелча тайп-тайпара бІоЙгой гІулакхаш дьйта районан центре а городе а яхь безаргбаш наьха.

Кирова цІеранІча колхозо дика соогІат ду ший кхъьеламхошта. Уйзаза кастта наІарша хьаьлаьрьа керкача клубо. Хий ца тоъаш ду наьха халонаш ловрга Баишдарое баьхча наха. Духха ши гоаш паргІата сарга уж — хиипровда сихьлъе емонт ешт латт. Хбзаьтар хурда Нихалой яхача юрТарча бераштта, бонхийча ІІаьха. Ревтранспорта па спелар баьхан долаш хьаанІаш телевизорага хьажа йиш йоацаш хиннаб уж. Из оттаЙйта а ду юрта биргадина ІІа хьаелле а лерхІ колхоза кулгалхоша.

Цхьаьбакъа, район бІарчча хьайийача социальни дазкъе де дезар Іалъамате духха да. Хіана аьлча, дуккхача юрташа яц клубаш, банеш, школаш, электриче-ство, бытовой гІулахаан ду пункташ, вахача - лелача эша кхъдола хІамаш.

— Нах лоаман юрташка дІаЧоагІоара, кхъьеларга ресурсех дикагІа пайда эцара, юртбоахама продукци духхагІа яккхий тІа ІІаТкъ на дерригга, — йоах Л. Д. Дзейтовас. — Таханн - кхоана кьоастаЛургйолаш ди социальни дазьье ре ерриге проблемаш кхабакъьа, ха-зама ехнаш тІеьхьаха йиш йолаш а яц. Цудухьа уж тІехьарчча хьа ца у дешай дуккагІа йоаккхе ю колхозий а совхозаш а кулгалхоша. хьалхагІа договорагІа ухаш лийнача нахех ГІишлоп ю биргадаш вІашгІьехь.

— Тхо ІІаши къасташ дерте районе хьалхарча секретара аьлар:

— Оаха дІаолаьлор бе бечача духхача балха юхьиг мара яц. Цудухьа дерригга ШЬара дІадода наха моттгарбаш доакхача кхоачашдеш ва цун ІІаьхьа. Хьаьта ши эзар сага болх бе моттиг хилийта.

ШийтталагІча пятилетка шерашка пайда эца бюза 18,5 миллион сомах. Цу капитальни вложеноех 11,7 миллион сома маьха ерш производственни гІулакхаш та хьожаю.

РЕДАКЦЕГАРА: Советски район социальни а экономически а дегІаЙоалаьра, къахьегара ресурсех биззагІа пайда эцара цига бечча балхах ишттта доашшап гаеге дувц пар опыт Сунженски а Назрановски а районий кулгалхоита дІайоьзийтар духьа. Цу шинна района лоаман дахьлеюс боагІача бесса пайда па эцарах, хьабе болх боацаш духха нах хІлрах массехкхаза дешъел газето.

Советски районе санна тхьамка, коартолаш кхее, нокхарий леладе, дулха а шурийна а доахан, жа а якаш а лелае йиш ю Оалкама, Мужеча, Галашна, Джайрьхь, Іарамхе, лоаман кхьича юртанка? ИІаьхий даьгІенеш, болх хьабе шортта нах ма бий цига.

Хьун сом чахХбоанкхаа тхьаелла йіш ян? Шортта хьу хилча бахача наха коа-карта эша хІамаш хьалга ВІашТІехьдакхаха йиш ян?

Уйла йичча. безам хилча ГІалгІайчен лоамашка де кхьидола хІамаш а шортта корадоагІарда. Чот ях варгвоаиаш йокхий я ца гаиааш, эхь да наха долча гІулакха царех пайда иа эцар, шоай доалаьха жа, доахана Іулаш долча сутарбашина лелача нахага уж йоаийтар.

Оаха дотдоах парте Суженскин Назрановскин районни комитеташа, райисполкомаша, РАПО-й кулгалхоша, колхозий председателиша а совхозий директораша а, юрта Советий исполкомаша уж деиаш теркал па деш дутарг ца хилар, лоаман дьвгІенаш вай халкъа боахама гІулакх деш хилийтара де мел доагІар дергхилар.

ХЬУВКЪАМ ЧУИЙЦА БОВЛА БОАХК

11 сентябрь хьаТІаотташ 560 гектара тІара коартолаш хьаьлха бабннаб Назрановски района «Энажекский» совхоза боахлой. Юхеница 40 гектара тІара яраш кхьаьнгдийнаьхье чуэйца ирбоаш я.

Соахкарчул дуккха дикагІа хьувкъаьлй механизатораша коартолаш. Нагахьа санна ДІадахача шера хІама гектара тІара 101 центнер ыккхаале уж шера 150 центнер яьккха Іац, планагІа ина йоагІарш 125 центнер йоаш.

Цхьайолча мехотрдаша хьы а дикагІа хьувкъьаьй коартолаш. Ишта, уж лелеча коллективаша юкъе яьжача социалистически яхье хьалхара моттиг а йоанкхаш 200 гектарах хІаране тІара 136 центнер ыккхаш КПСС 50 съезда лаьхІа цесад, фельдшерско - акушерски пункт, школ, баиеш. Хьалье йолаьлй комплексни прчемни пункт. Из болх бе йолаелча тайп-тайпара бІоЙгой гІулакхаш дьйта районан центре а городе а яхь безаргбаш наьха.

Кирова цІеранІча колхозо дика соогІат ду ший кхъьеламхошта. Уйзаза кастта наІарша хьаьлаьрьа керкача клубо. Хий ца тоъаш ду наьха халонаш ловрга Баишдарое баьхча наха. Духха ши гоаш паргІата сарга уж — хиипровда сихьлъе емонт ешт латт. Хбзаьтар хурда Нихалой яхача юрТарча бераштта, бонхийча ІІаьха. Ревтранспорта па спелар баьхан долаш хьаанІаш телевизорага хьажа йиш йоацаш хиннаб уж. Из оттаЙйта а ду юрта биргадина ІІа хьаелле а лерхІ колхоза кулгалхоша.

Цхьаьбакъа, район бІарчча хьайийача социальни дазкъе де дезар Іалъамате духха да. Хіана аьлча, дуккхача юрташа яц клубаш, банеш, школаш, электриче-ство, бытовой гІулахаан ду пункташ, вахача - лелача эша кхъдола хІамаш.

— Нах лоаман юрташка дІаЧоагІоара, кхъьеларга ресурсех дикагІа пайда эцара, юртбоахама продукци арахеца йиш ю ГІоагІа ІІаТкъ на дерригга, — йоах Л. Д. Дзейтовас. — Таханн - кхоана кьоастаЛургйолаш ди социальни дазьье ре ерриге проблемаш кхабакъьа, ха-зама ехнаш тІеьхьаха йиш йолаш а яц. Цудухьа уж тІехьарчча хьа ца у дешай дуккагІа йоаккхе ю колхозий а совхозаш а кулгалхоша. хьалхагІа договорагІа ухаш лийнача нахех ГІишлоп ю биргадаш вІашгІьехь.

— Тхо ІІаши къасташ дерте районе хьалхарча секретара аьлар:

— Оаха дІаолаьлор бе бечача духхача балха юхьиг мара яц. Цудухьа дерригга ШЬара дІадода наха моттгарбаш доакхача кхоачашдеш ва цун ІІаьхьа. Хьаьта ши эзар сага болх бе моттиг хилийта.

ШийтталагІча пятилетка шерашка пайда эца бюза 18,5 миллион сомах. Цу капитальни вложеноех 11,7 миллион сома маьха ерш производственни гІулакхаш та хьожаю.

ДЕККХАРЕХ ЛОАРХІАДОЙ А...

— Юхьъаница дика дІаделаденнадар деррига а. Ший ханнахьа чакхъьалар установкашта е езаш хинна капиталын ремонт. Данжа хІама доацаш дика тоэьыр установкаш, — яхаш душ А. Шерипова цІеларІа мехъдьта чакхдоахача заводе номер 16 йолча установка начальника Г. Соловьева. Хіанз Геннадий Леонтьевич машинадьтташ доахача производства начальника дехкараш кхоачашдеш ва. Тахан цунна лургда вай дош.

Болх юкъьаГІьуэтилга дІаделаделарг технологически режим ГІожагІча тайпара телхарах, пишпаша лерттІа бог ца болх. Уйзаза. Хто хьанаб? Производственни отдела болхлойн установкай операторийн бІаьш барт ца кхетарах цун керттера бахьан тахьпинад, цудуха ца кхоачамбоадар теркаме а ййца тхоай деррига яхаш оарцагІдаьхьар оаха гІулакхаш болхьалор дахаза.

Бларчча хьаййдача машинадьтта арахецара производственера гІулакхаш дентгарадента тоалуш доагІа. Цунна дота тешал да, уж тІехьхоашш шин денадаХ, массехк машиндьтта доакхача установкаца дийнахьарча нормал совгІа. юкъера лаьрхІача, 10 тонн продукци душ хилар. Цу тайпарча гІулакхаша тешам ду шу чакхдоалаш машиндьтта дакхкара тІадиса дехкаш хоа мегта оттадерхІар. Иза деррига укхаза де лерхІ гучкхаяза йолча чуэца тароний чогагІа.

Фуд цу дьакъе дьаь?

Этгача хьалха белгалдакхаха деза капитальни ремонт дика чакхъьалкха хІама. Цудуха — боагІача боарамагІа болх деррига хьинаг ГІадахийта чакхдоахаш. Цудуха оама дер тІара дохкха барнал ях СРСУ-2, СРСУ-3, СРСУ-4 йолча коллективашта. Дикача дешашца хьоахабе безам бар са проваб А. Сальников. бригадираш Ведюк, А. Потапов, кІаьбараш.

Дьатта доакхкача установкай болх ритмично дІаГІолга духхьал ремонт дика яь хиларах тийша а дацар...

Ремонт ечи хана чІоагІа терашкат ГІабахийтар материальни энергетически ресурсашта кхом бара. Организационно - техничеси мероприятеш, кердадараш балха юкъедоладараш, изгуг бетга хходе ВІашТІехьдьлар 200 тонн условни доагор. духхА электроэнерги, кхІьола ресурсаш.

Кхъьеларг лерттІа вІашТІехьдакхарга, чурта резервеех дикагІа пайда эцара, сагга фактор лакхъьара духа Хламаш дир.

Этгара хьалха алапи телара система эргалькхар отделех. Мисс йолча установкашца кхъьеларга коэффициент юкъейоалайир. Бухсоцци хьаХуллачуна хьежка алапи телиага вІашТІехьдьакхар.

— Ас ухаза болх бу 5 шу совгІа ха я. Кадраш хувцаларг хьалхарча масссех шера чІоагІа лакха дар. Из гулакх дувзаденна дар лоха квалифицнаци йолча нах установке ишйлуш хиларца. Цудуха — боагІача боарамагІа болх деррига хьинаг ГІадахийта чакхдоахаш. Цудуха масссе долча ГІулахашта чІоагІа Іоткъьам бора до. Хіаьта кхъьеларга мах кердача системах бе тхо давинчул тІеъьеГІа таро хилар дикагІа болх болхлой хьагчабаха, цІавкха дага а доацаш нийсбенначча нахах дІакъьаста, наьха профессионални говзал лакхъьара теркам тІабер-заре. Цхьан дешаца аьлча, кхъьеларга коллективех долча Законах лерттІа пайда ийбе дьалар тхо.

Моллагіча балха коллекти-

ве чІоагІа лоархІам болаш да кхъьеларга ИІаьхий опыт йолча наха карагІьаннаб шерпа балха ионъедоладеларга. Цу тайпара нах машинадьта доакхача производстве шюрта болаш бе. Уж ба бонкхагІа - бола оператораш Ю. Майорова, П. Афанасьева, А. Ткач, В. Филатов, кхьбараш.

Машинадьтта доакхача производстве хІанз а деррига а дика ДІадодеш ца цхьаьнакха ххоачамбоадар дан аьлча харх хургдар. Этгара хьалбеттараш В. И. Ленина цІехарча цхьаьке пар боп хоахаргІча Гроэненски мехкдаьтта чакхдоахача завод е ра боллхой бе. Цу заводо мазут лоаттагу машинадьтта доакхача установкашта. Цхьайолча хана бийдал ца хиларах юкъагІбуьл болх, хІаьта ужк деноашка хьдайта мазут мехкдаьтта а уьш дар. Из бахьанца номер 19 йола усТановка шийтта сахьата болх па беш лаьттар. Цудухьа ара ца хеташ инсар зар тонн совгІа продукци.

Арахецаш йола продукци дикагІа хилийтара чІоагІа лоархІам болаш да ихерамаеннан техника бокъонаш телха ца яр.

— Ма хетта вІашТІехьдьакхдаш тхо доча быта хьаалаг а. Масала ххоалаГІа шу да газпровани хий телаш йола автомат болдн ца беш дагІа, бакъда профкома. администрацие цунна бала бан. Духха ха йоаЩаш тха бытовке холодильник оттайир. Хіаьта кхо ыпша дьанеш из болх бе дІа да йолайелийта, — яхаш дувц йокхарий волча опера тора В. Филатова. — Цу тайпара хьал массехьха а да. Цу тайпарча «ВІамитача» ххоачамбоапараша чІоагІа новкъарлор из болх лерттІа ДІабахийтара.

АГРОНОМ

ОЧЕРК

Іуйрийна барχІ сахьат лаьнначул уІехьарІа «Назрановскийн» совхоза керттера специалистех. Цхьаьнакхетам конторе. Ялх сахьат даьлча планерна в йийл кхашка, фермашка болх. ХІаьта бІаргаа ланха безарш духхьа дасклоса хьажкІаш хьокхаш латт, массехь ди даьлча чуэца йолаергьа ялата яраш а, ХьагІанкъаьвай шекара свеклаш, чуэца еза ха. Хьо йоахаш латт коартолаш, ка бола ялат ДІадера сихбина яхаш нийчеш боахх мехаиизатораш. Лоапіа аьлча гуйре чуэрзас еза.

Хьалхагіа массехказа вена совхозо керттера агроном Бекмуранев Махьмада Юьрейш кора ца воагІаш висаьвар со. Іуйрийна 9 — 10 сахьат доалар Грозиера Назране хьалххачалдеха. Юьйбола керттера специалисташ санна, шиЙ гІулакха цхьаннахьа яхаь хулар из а.

Уих йаьккагІа цунна тІахкача ахттув баьлар са. Шиг кабинете совхозе хьалхалаттача комбайнераша Ахмадов Даудацеи Бабхоев Іадрахьманацеи къамаьл дешвагІар керттера агроном. ДІаюха моаршал а хаьтта, цар дувцаччга ладувІа Іохайра со а.

— Цхьа-ши кІира даьлча ялатийна хьажкІаш чуэца йолаергьа вай. Сона бакъ-ьа хетар оаша шинне вай тоаль латтача «Херсонец» яхача комбайнаша наладка а еш, кулга тохаре,—аьлар Къуейша.

— Из-ІІа вІалла хьа ца аьлча а царга хьажа лаьрхІедар тхо, — аьлар Даула.

— Сахьат санна болх бен хуртьа вай «херсонецаш», дох тийше хилалахь, — цо аьннар чІоагІдар Бабхоева.

Тхъаь барχІ шу совгІа ха я Бабхоев Іадрахьмана «Назранвский» совхозе болх бу. Духхьа ха я Ахмадов Дауда хьалхаа кхаьсега а. Царна хов ялат, шекара свеклаш, доахьара культураш, юьртолаш дика хьувжьаьра фу де деза. Совхозе кІезига бац уж санна барза.

1975 шера заочно Орджоникидзера Горски юртобоахаьа институт яьккха ва Бекмуранев. Цига ше ІІ-заьавочх практике пайда оьа гІерташ шиЙ низ ДаькхоачаР деш ва керттера агроном. Цун гІончаш ба лаьтан кхайлеллар дика йовза ІаддрахьмаН, Дауд санна бола механизатораш.

Цхьа шу доагІа ахха шийл долаш а доГІаш духхьа делхаш а, нагтахьа — кхарар дар санна йокъал латташ. Віаьсти а бе-беча хана йоал. Хаоттамага хьежжа хул чакхъяха еза агроприемаш.

Ишттта моттиг ниЙсьелча шийна дерригге хов аЛа а па ГІерташ, совхоза говзаначуна яхачунга ла а дийГІе чакхдоахийт Бекмуриезера культурап дІаерца, хьалхкерца, чуэцарца дувзаденна балхаш. Цо ГІалатах лоруву дерриОН.

Дохаррдоаца закон а хинна ДІаэттад совхозе органически минеральнин удобреж кеш а ехнаш лаьтташ хьаьдегга, гербицидаш ертташ оасар тІа а ца доалийташ кхаш ціена хулийтилга, цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах дола стандартни фу мара ДІа иа дувлга. Индустриальнин интенсивнин технологеча ДІа ма лехьагІчуьра тІа Де деза балхаш чаих а доахаш хьалихъею ДІайийна хІамаш.

Цудухьа уж диКа а хьувжь. Кхо эзар гаРгта гектара тІа уж шера хьалихеде да ва бола ялат чуийгад хІаране тІара 28,4 центнер а йоажкаш. Интенсивни тех-нологеча Даьлна беРзят да из-хилавап тІа агроном: совхозе бан шоашка яхар ца деш бола болхлой.

— Дуккхача хана денз Къуейш вовзаш ва со а. Дика специалист хиларал совгІа, эадий саг а ва из,— тІатехар Іадрахьмана. — Юрси сонтен ваш. Тхол ше тІех ца лоархІаш хьавоагІа Бекмурзиев. Хозахеташ кхоачашду оаха цо тІадилда гІулакх. Къахьегарш хоастабе хов. Из тІанхоачаЧа во болх бар хьа да. Кхы мишта хул кулгалхо, специалист?!

Бакълуп механизатораш. Бекмурзиев санна шиЙ балхахи денхареи дог лазаш хила веза хІара специалист. Болхлоех кьайладьакхаи хьуладьаш ккхіаяка хІама ооашдеп, динадар а водар а духхьал ДІаоалаш.

Бакъларг аьлча, тахан массанахь а бац «Назранвский» совхозера барант сана болхлой ДІаийибе, цар къахьегарш вІаштІехьбаккха, царех хьинаргІа къахьегараш белгалбаза хов бола кулгалхой. Ува кхыча бесса болча гІулакхаш астагІалелхаш хул.

...Пхийтта шу далалехьа да а пенш наьнаца — Хьайбатаца висаь Къуейш. Ханна аІамига вала а Казахстанера эрий ккха лаьтташ кардерздеча дакъа довнаш хинчаь. Массеех шера болх бабъ цо шерч доахкача готтаа лаьтта оахаш, доакъар найидеш, из фермашна хьатІакхуьлаш. Цу халеча шераша ркашха хьахул йох къахьегараш тера вола саг. Чаме хет хьоцар Іо а ухийташ ше яьккха маьех, йомалу руохкъата ккхоп бе, кхетаду балхаца, деша тІехьарча гІулаккхаш, «деналца мара шиЙ ирах лохалургдоацІ.ара.

Цхьан юкъа ВЛКСМ Назрановски райкома инструктор воллаш болх бу къонача Бекмуриева. ІХьа моттиг хилйтаеш цо шиЙна тІадилла гІулакх дика чакх из доакъ ккаш. Белгалбаьлна эЗамига сар 1962 шера КПСС членалла ДІаэш. ТІакхха массехь шера КПСС Назрановски райкома оргоделла инструктор волаш а болх бу Къуейша, 1965 шера чакхйоаккх Назранера юрта боахама техникум. 1968 шера Нальчар-Керттера отделение управляющелла хьожажу къоначу коммунист. Цига болх бу цо пхийтта шера. Ше техникуме ломалв дешар практика кунера юкъе а ккухьаш, хьалхехьйт цо юрта боахама культуран, 1968 шера цун отделене ву ПІолл хьайбай ферма. Бригадиралла оттаву Лолахов Іасолта. Цунна ца ховзр ДІахьехаш, новкъостал йоаг вар эоотехника дешнар Ломадаь Бекмурзиев. Дукха ха ялалехьа совхоза эгтара толашагІар хилар цох.

Хьайбаш лелаДераша саьна, толамаш доах ялатеп доакъарш культураш, шекара свеклаш, коартолаш хьалхеееча цу отделенерча механизаторааша, — цхьа цу ДІаДахийтаеп планаш кхоачаш ца еш.

1973 шера «Знак Почета» ордена цу Бекмурзиев Къуейша. Ях йолча кІанта боабагІар наьха шийл бенна тетнам.

Шиш-кхаь шера шоай совхоза профсоюзни комитета председатель воллаш къахьйагІар Бекмурзиева. Наьха ньхьтаьн вІаштІехьбаккха а царна юкъе шерра яьх яржаргІоча хьалаш хилийтт а хоВш вола кулгалка ше-ша-дар хьалхехьар цо цу посте а.

ХІаьта эгтара ниЙсагІа хургда аьнна хет соца агропоп волиш по болх беча цеРашка балха тІа эгтара бокхьаьчаьн вІаштІехьбаккха цун вІаштІехьдьаннад аьлча.

Дерриеча дацаЙ корга ба сеслал. Из ца хилча ДІадела йиш яц цхьанна а сага. Кхыча бесса аьлча, наха тІоаг1а эпаш дола дацаш хьалхехдайтаеш ца Къуейш. Из кхетаеш ва Бекмуриев. Цудухьа шиЙ профессех док. кхал а ду. Цо низ совбоах, бекотокам лахьбу, хьинарет1а къахьегийт.

...Дезала кхувРч дика болаш волча Къуейшех ираз волиш саг — ва ала доагІа. Вортгайна вахача цон цІенна-нас Рукъетеи кхо йоЙи кхьа воЙ хьалхехву. ВиЙ бераШша шийна са а къегаш, тух дуйеп — тІа шийла прзаеГІа кхы цхьаькха йокхаа саг па хеташ дог кЪонденна ягІа нана—Хьайбат. Дайнадап цо дах жераЛ!

Сайрийна да балхара чуВеча мерзача набарах воалаш хул эгтара ЗІамагІа воала Хьаьк — итт бутт баьлна Мохьмад. Цун хоза юкъ бІаргалйча дог гІоздоал Къуейша. Цхьа юкъ йоакк дас цІаьхьа тІаьхьаха бекмеча чІйлаца ДІаьлъа латташ. ІХххера а ше-шийца цо оал: «Дерриге, а мел дер ахнар духьа деш да-кх», — аьлар Бекмурзиева. Из шиЙ кабинета хьачувеча цунга массеех дош а аьнна, комбайнех кулг тоха ДІабахар Дауди Аддрахьмани.

— ХьатІадоагІача шера интенсивни технологеГІа 600 гектар а долаш 3 оазр тонтар гІерта ка бола ялат хьалихедеде лерхІаш да тхо. Кхаш ниЙдьаеп. Массехь ди даьлча из ДІаде а хьажкІаш чуэца а долалургда тхо. Иша ДІанхоачар дергда шийттаГІеглуа питилетка планаш тоЛаме кхоачашъра, — йоах керттера агронопо.

Со а теш лаьттан гонзаЧо ма яххара совхоза къхьегамкоца ДІа мел йийнз ЯІамаш дика хьалихеергхиДарах!

Б. АУШЕВ.

КЕРДАЧА ТЕХНОЛОГЕГІА

Бокхха толам баьккхар ух шера Сужженски района ХІХ партсъезда ціерагІа колхоза яхаш леладераша. План 23 центнер йолаш, хІара гектара тІара 32,8 центнер на бола ялат чудера цар.

Кхы а лаккагІа хилар хьувьъам Шламов Виктор Александровича кулгалдева бригаде. Цун коллективо 1300 гектарах хІаранена тІара 35,7 центнер чуийцар.

Ишгта хьаьнала кхаъьега вІаштІехьдалийтар яхаш лелаДу колхоза ерриГа бригадаш коллективни подрядагІа болх беш хиларо.

КарагІаьнчаеш кхоачам бе дага бац цу боахаме. ТІадоагІача шера яхы а дуккха ялат чуэца дагахь болаш, хургболча хьувьъама ма хулла тешаметІа лард йолла гІерташ кьаьхьаш ба ХІанз. Культьнаци е мара ца езаш гурахьа дув ялат ДІадера дерриГа лаьтта ниЙча да. ХІаьта соахна октябрь бутт юкъехоачача хана а оахаш дар.

Из толам баккха докхха новкъостал дир лаьтта оахаш хиначарна юкъе лелаЙьча яхь кадера хьаьрча ккхіаяка механизаторача В. Петрова, А. Поленнинова, В. Зубова.

ЛиЙрхІачул дуккха хьалха лаьтта ниЙчде вІаштІехьдалийтар, из ахара укказа нерда интенсивни технологи юкъеЙоалаЬро. ХьалХа санна оахача хана кІаітІара а ца довккхаш плоскорезанца кЬальдеш. цамадоакккаш ниЙчдер из.

— Цу хьисапе болх бе пайдана долга хьаькехар Шаламова бригада опьто. Ишгта тоадьча лаьтта хІара гектара тІара эгтара духхагІа — 42 центнер гартга ялат дьлар. Лаьтта кІаітІара доаккхаш оахача хана хьахула йоккхий галаш йоахара манхаш дана па деаш муъкъабоах механизаторш плоскорезанца кха ниЙчдеп.

— йоах колхоза керттерча агронома Б. Бршеева.

Из бахьан долаш боах сихаГІа дьаБода, кІезигагІа йоаю доагора — умазочни материалаш, хьувкъаш а дикагІа кул. ХІаьта «Хьа ияа — хьасиЙ» яхача девизагІа коллективни подрядагІа болх бева бригадашца из гептара лоархІаме а да.

ДІадера тІатеІІа ниЙчдеп ла фу а. Из ма эйша ІаІаиздьаЬ. ДуГхагІдар цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах да. Цхьабахьа, кІезига дац яхоалагІча классах дар а. Из ДІадувча боараме яхы а лаккагІа кондицера ДІаяхоачаде гІерташ боаюх хьатІа тхьакегамхой. Сатессача дена боад къоьвлаЬаллалца яхасотдеш кІо фуна лаьрхІа ялат цІенДеш йола аГрегаташ.

Х. МАГОМЕТОВ.

Дозвол ц1ехьара

МАШАРАН ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КХЕРАМЗЛЕННЕИ ТІЕХЬА

Позитивнии хьинареи инициатива

Финлянде общественносто чІоагІа раьза хинна ТІаийпар 1987 шера 1 январе кхачалца дерригга ядерни экспахъ-ванш соцдеп ІІьЬаЙ оагІоранхьара мораторий ИІаьхьеи КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева въ заявлении. Дуккхача финскеи газеташа араЬкъал цу событтена хеташ передовой статьяш, цар тІа белгалдоаннх советски кулгалхоша бакъхха гІа еррига Европе ма боагІара лоархІаш хилар. кхьметтел НАТО членаш долча механизма а. Финлянде пресса тІа белгалдоаннх ядерни экххамаи делга соцадара мораторий ИІаьхьяро кхьатта тешал ду Советски Союз «Лаьттара машар лорабареи чІоагІбареи гІулакх мел цІенхашттан бекктокамен хеташ я, хІанзара бакъдерца чакхьлла йисна хана ядерни герз цІендьа ДІадаккха программа кхоачашъяра мел тІакхуьи я, яхаш. Мораторий ДІаэо яхьяро хьакхулийт ухх шера яхьаь-ргІоча хьаьраме советско -американски вІашагІхетара барт бу-луьг а болаш. ОагІонаш машар лорабара гІулакха тІехьа хилара дикагІдоа тешал хурдар дерригга ядерни тохкамаш диззя соцадарех хурдоуча вІашагІкхетара барт бьь нулгаш яздоре, ани бегталду цхьашенна ха-рага доанача «Коуволи санамат» яхача газето. Мораторий ДІаэо ИІаьхьеп СССР-о ньча решение бокхха мах а бешь керттерча правительстВенни партех йолча центре Парте органа — «Ильна» яхача газето белгалдоаннх СШАн тІехьяара а деНхарийла я Европерча шоай союзникашка лаДувІа, ядерни тохкамаш делга соцадара лоархІаш кхетбе.

Американски администрацне виккалаш мораторий е па тигара сихбена ньча заявлене, фински обозревателеи тех хетачгІа, США ДІаэо йодача хана дунен кхьалхаш ю юкъера гІулаех лоздеп я. Ядерни тохкамаш соцадара ду дуьхьал американски оагІонаша уьттаду бахьанаш тешаеш а США хІамарна политически боаа дунен общественнота тешам чІоагІбара гІо деш а ден.

Дьасса а цІенхашта доаца хІама а да СССР-о моратторе уа ИІаьхьяраь яь решени «пропагандистски киловзал я» алар. Нагахь санна политически тІехьала дагахьа бьяккха гІа из бале, хІанзара ССША-с хІанз бакхха мегаш ишгта тІа. моратторий а еш, яхь хаттар оттаду Финлянде.

—Сона хетачгІа, ядерни экхъамаш ца моратторий ИІаьхьеш СССР политика конструктивность йолаш хилара тешаеп деш я,— аьлар АПН корреспондента Е. Железнова интервью луш Финляндс Соцналистически партте Генеральни секретара Эркки Линнаена. Из позитивни хьинареи инициатива я. Кхьча пачхьалхеханашца а цо шийна тІехьа гІа боакхиттарехиара а из ше цхьаь іоарг та а дог даха безам ба.

Ядерни герза тохкамаш делга дика соцадарех герз ІІьаЙаккхара беча новкъа баьккха лоархІаме тІа хургбар, хІана, аьлча соцдергдар ядерни герз эрядаьккха тоаеп делга соцадаьккха тоаеп. Консультативни совето дуккхаза а дийцар ядерни тохкамаш делга соцаде дезаш хилараХ. Герз дьадоагІара хьакъеьна Вене хиннача Социалистически интернационала конференцена а ХІаьта ишгта дуккха хи йоаццаш Ляме яхача социнтерна 17-на конгресса а юкъе дакъа лоапіаш хинараша дийцар ядерни герза деш дола масса а тайна токхамаш соцадеп тІехьГа па магийтен дезаш хилараХ.

Мораторий ИІаьхьеш со ветски кулгалхоша из решени чІоагІа позитивни лерхІ оаха, еррига ядерни пачхьалкхенаша из хьокхам дІаэцаркхиларга дог а доах, Хельсинки.

(АПН)

Толаме дегІайоагІа Румыне энергетика. Республике социалзм хьалъева шерашка яьккай итташ йола гидроен йіовхалеи электростанцеш.

СУРТА ТІА: «Турчени»

«Среден» яха машинаш ю софийски комбинат Болгаре подъемно-транспортни техника арахецача керттерча предприятеех цаІ я. Цун дикка духа продукци СВВ членаш доТча мехкашка ДІайохьийташ я.

СУРТА ТІА: Советски Союза лаьрхІа погрузчикаш.

БТА—ТАСС сурт.

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

САГА БОКЪОНЕХ ДОЛА БАКЪДАР

Налог тенхачов зенне а долаш бурйкузани пачхьалкхеналша ахчанца хьаллоаш хи ну доданл латтача кема хьал тІа этта ихьйлоп йоккхий монополеш. Пачхьалкхен казна чотагІа ишгта йола монополеш «Калхазъярхара рейдаш» хилар Англе «Бритиски нефтяна компани корпорешни», «Ролле Ройсеи», Итале «Монтэзисон», Франце «Ситроен» хьакъе-ха. США новкъостал де лаьрхІар кхаьш ийдарех доккхий халахетараш дахарца пІи-хезача «Локхид» яхача концерна а.

Паччхьалкхен аппаратна доккхийча ГІулакхаш тІарча чиновникий йоккхача бизнеса полномочни эмиссарий кІезига лоархІам бац цу дакъе. ЮПИ хоам бу хІара шера правительственнх ГІулакхерча нахаха 200 эзар сагг корпорацей аппараташа болх бе воал яхаш: «Ишгта балха оттарех духхагІбараш кІезига бохеа е йіалла белгалбоаша тах ба. Бакъда цхьабараша йоах цІъаза ишгта а ухл промышленни концерно хьалха правительства гІулакха тІа хиначача хата кетар дайза а дайзе, из ишта караволаву. КІайча ло Азе, Африкан Латински Америкин дегІайоагІача мехкий боахамга дІадахийтад 8130 миллион доллар, цу ха-чуьнга ккха шийл штаб-дьаккхад квартираша 26.976 миллион доллар, вешта аьлча 3,3-за духхагІа!

Конкуренти кьовсаме капиталистически монополешца-гиганташа эхь долаш лерхІан ГІулакхерчи разведкен контрразведкен, кхьметтел наьха изобретенеш лочъкъар а санна дола ГІулаккаш делга. ЛаьрхІача США шера промышленни шпионажата ДІадаха хилар 1 миллиард доллар, 500 йоккхийча американски кампанеех 400 цу ГІулаяха тІа новкъостал деш йолча «Пинкертон» яхача агентстза абоненташ я. ХІаьта «Дженерал моторх яхар санна йолча гигантех аьчча, цун шиЙ я разведьаьчан аппарат, цун хІара шера ДІадодар Франци санна болча мехка ихкерамлен служба шера йола бюджет миссел да.

(АПН)

ИСТОРЕ ОАГIОШ

ДОШО ХЬАЬСА ДОГАМ

Ленинград дуккхера музейша юкъе белгалз моттиг дIаЛоаш СССР халкъий этнографе Печчахьалкхен музея. Цо дика дIайоьзийт вай мехка халкъий культуре. Советски Союза тайп-тайпарча моттигашка, шутта Нохч-ГIалгIайчене а экспедицеш ешначу эзар сотрудникашца гулдеш бина прадинеташ. Музее гулъяьча хIамашта юкъе къастъе моттиг дIаЛоаш Кулбеседа Кавказа автономни республикийн дошо хьоьхуьре догам дешъ хуьгу гоазвеча кхалхаза дахь барзкъъша.

Дезачу дийнахь е хьоьшалгIа йодаш йоагIор доккха цIи хезачу йийлй барзкъашъ шолгIа тайпенан геттара хозех да. Кестюма, вешта аьлча дерригача духьхара керттера барзкъа да шера. юх йоьа дошом дотон хьоьхуьз боаккхаш етам ца деъш, хIаьта шутта мнзв даьккха яь бархате е кхетача цIенача дешъ коч. ДукхагIа къердаш хиннеб барзкъаш баьде цIе, вешта аьлча кхьыча боьзна бос, е Iаьржа бос, хIезигIарга лаьрхIаб сийнен сигал бессем бос. Коча чухьнашъа, шIельхача коча тIе юкъаш хинна дитткача даьре лоазда хъоанзолг (кафтан), чоцилгаште метта дехкача дотту даьккхача, дотоца дегIача, кIаргашца дIа а къоьгаш. Из а шутта дото хьоьса боаккхаш етам инза даьккхан хинна. Коча догам деш хиннеб качматаштен хотам, шутта пъьлъашлй дузьагIата а. Коча лоацача пхьешшта кIаЛхара хъоанзолг хиннад хъоанзолга пхьешш. Хlаьта коча дошом дотон хьоьса боаккхаш етам ца деъш, хIаьта шутта инза даьккхан хинна. Коча догам деш хиннеб качматаштен хотам, шутта пъьлъашлй дузьагIата а. Коча лоацача пхьешшта кIаЛхара хъоанзолг хиннад хъоанзолга пхьешш. Хlаьта коча дошом дотон хьоьса боаккхаш етам инза даьккхан хинна. Из а шутта дото хьоьса боаккхаш етам